بۆچی گفتوگۆی ستراتیژی؟ ڕەهەندە ئەمنی و سەربازییەکانی گفتوگۆ چاوەڕوانکراوەی ئەمریکا - عێراق

12-04-2020

نووسەرەکان

ناوەندی لێکۆڵینەوەی ڕووداو

کورتە : مایك پۆمپیۆ وەزیری دەرەوەی ئەمریکا ڕایگەیاندووە کە لە نێوەڕاستی مانگی6ی ئەمساڵدا، وڵاتەکەی بە سەرپەرشتی دەیڤید هەیڵ جێگری وەزیری دەرەوە بۆ کاروباری سیاسی، گفتوگۆی ستراتیژی لەگەڵ عێراق دەکات. هەموو پرسە ستراتیژییەکانی نێوان هەردوولا، بە پرسی مانەوەی هێزەکانی ئەمریکا لە عێراقیشەوە، لە ئەجێندای گفتوگۆکاندا دەبن.

زریان رۆژهەڵاتی|

بەرایی

مایك پۆمپیۆ وەزیری دەرەوەی ئەمریکا رایگەیاندووە کە لە نێوەڕاستی مانگی6ی ئەمساڵدا، وڵاتەکەی بە سەرپەرشتی دەیڤید هەیڵ جێگری وەزیری دەرەوە بۆ کاروباری سیاسی، گفتوگۆی ستراتیژی لەگەڵ عێراق دەکات. هەموو پرسە ستراتیژییەکانی نێوان هەردوولا، بە پرسی مانەوەی هێزەکانی ئەمریکا لە عێراقیشەوە، لە ئەجێندای گفتوگۆکاندا دەبن.[1]ئەمە پێشتر لەلایەن عادل عەبدولمەهدی سەرۆکوەزیری دەستلەکارکێشاوەی عێراقیشەوە باسکرابوو. لە رۆژانی رابردوودا" مەجلیسی ئەمنی نیشتمانی"شی لەسەر ئەو بابەتە کۆکردبووەوە.

حکومەت بە رەسمی پێشوازی لە داواکارییەکی ئەمریکا بۆ گفتوگۆی ستراتیژی کردووە بەڵام، هەندێك لە لایەنە شیعییەکان بە چاوی گومانەوە سەیری دەکەن. پرسیار لێرەدا ئەوەیە کە بۆچی پێویستیی گفتۆگۆی ستراتیژیی واشنتن-بەغدا دەرکەوت؟ لەوەش گرنگتر، ئەمە دەتوانێت چ کاریگەرییەك لەسەرهەرێمی کوردستان دابنێت؟

گفتوگۆی ستراتیژی واشنتن- بەغدا

خواستی گفتوگۆی ستراتیژی لەنێوان ئەمریکا وعێراق لە کاتێکدایە کە سەرەڕای داواکاریی هەندێك لایەنی شیعی بۆهەڵوەشاندنەوە یان هەموارکردنەوەی رێککەوتننامە ستراتیژیەکەی ساڵی 2008ی نێوان هەردوو وڵات، حکومەتی عێراقی بە رەسمی داوای هەڵوەشاندنەوە یان هەموارکردنی نەکردبوو. خۆئەگەر داوایەکی وەهاش بکات لانیکەم ساڵێکی پێویستە هەتا کۆتایی پێبێت.[2] لەو رێککەوتننامەیەدا ئەمریکا بەڵێنی هاوکاریی لە دژایەتیی تیرۆر و راهێنان و یارمەتیدانی عێراقی بۆ بەرگری لە هەڕەشە نێوخۆیی و دەرەکییەکان داوە. تەنانەت بەشێوەیەکیش بەڵێنی رێگرتن لە جیابوونەوەی هەرێمی کوردستانی داوە کە لە بەشی سێیەمدا بەڕوونی دەردەکەوێت.[3] لەوەش گرنگتر، ئەمریکا سەروەری عێراقی بە رەسمی ناسیوە. بۆیە زۆرێك لە سیاسییە ریالیستەکانی عێراق، بەدەر لە هاتوهاواری ئایدۆلۆژیك، نەك هەڵوەشاندنەوە بەڵکوو دەسکاریکردنی چەند ماددەیەکی رێککەوتننامەیەکەیان بە گونجاوترزانیوە.

خاڵی گرنگ لێرەدا ئەوەیە کە وادیارە ئیدی ئەو رێککەوتننامەیە تێری دابینکردنی بەرژەوەندییەکانی ئەمریکا ناکات بۆیە داوای گفتوگۆی ستراتیژی دەکات. راستییەکەی، رێککەوتننامەی ستراتیژی 2008، لەگەلێك رووەوە بە قازانجی عێراق بووە. لە سەردەمێکیشدا نووسراوە کە واشنتن لە ژێر گوشاری سیاسەتی نێوخۆیی سەبارەت بە شەڕ و ئاڵۆزیی ئەمنیدا لە عێراق گیری خواردبوو.

بە لەبەرچاوگرتنی رێککەوتننامە ستراتیژیەکەی ساڵی 2008، داواکردنی گفتوگۆی ستراتیژی لە کاتێکدایە کە:

یەکەم- حکومەتی بغدا لە ساڵی 2020دا لانیکەم لە دوو بەیاننامەدا ئەمریکای بە پێشێلکردنی سەروەری عێراق تۆمەتبارکردووە. ئەوانیش لەدوای کوژرانی قاسم سولەیمانی و ئەبومەهدی موهەندیس لەگەڵ بۆدورمانکردنی هەندێك لە بنکە و بارەگاکانی حەشدی شەعبی بوو. ئەمەش وادەکات کە لەڕووی یاساییەوە، کردەوەکانی لە عێراق لەژێر پرسیار بێت. لەوانەیە یەکێك لە ئامانجەکانی ئەو گفتوگۆیە وەرگرتنەوەی رەوایی بێت.

دووەم- مشتومڕێکی جیدی هەیە سەبارەت بەوەی کە ئایا خاکی عێراق بۆ هێرشکردنە سەر وڵاتانی ناوچەکە بەکاردێت یان نا. ئەمە لە دۆسیەی هێرشەکانی ئارامکۆ، دەستوەردان لە کاروباری سووریا بەڕوونی دیارە. بێگومان ئەمەش لەگەڵ رێککەوتننامەکەدا ناگونجێت کە تییدا بەڵێندراوە "ئەرز و ئاو و ئاسمانی عیراق وەك سەکۆ یان گوزەرگایەك بۆ هێرشکردنە سەر وڵاتانی دیکە بەکارنەیێت." پێدەچێت واشتن بە تەمابێت عێراق خاك و ئەرز و ئاسمانی خۆی سفتوسۆڵتر بکات و رێگە نەدات بۆ دژایەتیکردنی هاوپەیمانەکانی واشنتن بەکاربهێنرێن.

سێیەم- هێرشەکانی سەر بنکە سەربازییەکانی ئەمریکا و هەوڵی سووتاندنی باڵیۆزخانەی ئەو وڵاتە لە بەغدا دەریانخست کە حکومەتی عێراق توانای پاراستنی دامەزراوە و کەسە ئەمریکییەکانی کەمە. پێدەچێت یەکێك لە ئامانجەکانی ئەو دانووستاندنەش، وەرگرتنی گەرەنتی یان دانانی میکانیزمێکی گونجاوتربێت بۆ پاراستنی بەرژەوەندییەکانی ئەمریکا.

چوارەم- ئەمریکا، لانیکەم تا ئێستا وای ڕاگەیاندووە کە بە نیازی کشانەوە نیە لە عێراق بەڵام، واشنتن لە ڕێککەوتننامە ئەمنییەکەدا ئەو مافەی بەعێراق داوە کە هەروەختێ بیەوێت، داوای دەرچوونی هێزەکانی ئەمریکا بکات. هەروەها بەڵێنیشی داوە کە داوای درووستکردنی بنکەی سەربازی هەمیشەیی نەکات.[4] لە بەلەبەرچاوگرتنی بڕیارەکەی پەرلەمانی عیراقیش سەبارەت بە نەمانی هێزەکانی ئەمریکا، لەوانەیە ئەمریکا هاوشێوەی ساڵی 2008بەدوای دۆزینەوەی چارەسەرێك بۆ پرسی مانەوە یان دیاریکردنی خشتەیەك بۆ کشانەوەی هێزەکانی بێت.

ئەگەری سەرگرتنی ڕێککەوتنی ستراتیژی

ئەمریکا دانووستاندنەکانی خستۆتە نێوەڕاستەکانی مانگی 6ی ئەمساڵ. بە ئەگەری زۆر،هەتا ئەوکاتەش مستەفا کازمی کابینەکەی پێکەوە دەنێت و واشنتن بەرچاوی ڕوونتردەبێت کە لەگەڵ کێ قسەدەکات. بەڵام پرسیارەکە لێرەدا ئەوەیە کە ئایا کازمی دەتوانێت وتەبێژی هەمووعێراقییەکان بێت؟ لەوانەیە بەڕەسمی وابێت بەڵام بە غەیری ڕەسمی گەلێك ناوەند و گرووپی دیکەی خاوەن بەرژەوەندی هەن کە کازمی بێ ئەوان ناتوانێت بڕیاربدات. ئەو ڕێککەوتنە کاتێك سەردەگرێت کە ئەمریکا لە پشتی پەردەوە دانووستاندنی لەگەڵ ئێران و گرووپەکانی نزیك لەودا هەبێت یان کاتێك کە عێراق خاوەنی بڕیاری سەربەخۆ بێت. لانیکەم لەماوەی کورتخایەنیشدا ئاماژەیەکی بەهێزبۆ هەبوونی سەربەخۆیی بڕیاری عێراقی لە ئارادا نییە.

خاڵیکی دیکەش بۆ بیرکردنەوەی هێز و لایەنە سیاسییەکانی عێراق دەگەڕێتەوە. ئایا عێراقییەکان گەیشتوونەتە ئەو بڕوایەی کە پێویستە لە جیاتی بەرهەمهێنانی یەکە و گرووپی چەکداریی نوێ، ئابوورییەکی بەهێزیان هەبێت و کاڵای نایاب درووستبکەن؟ ئەگەر وابێت چانسی ڕێککەوتن لەگەڵ ئەمریکا زۆرە. ئەمە پرۆسەیەك بوو کە ئەورووپی و ژاپۆنییەکان لەدوای جەنگی جیهانی دووەمدا پێیدا ڕۆیشتن. هەردوولا بە کەڵکوەرگرتن لە یارمەتیی دارایی و ئابووری ئەمریکا گەشانەوە و چوونە ریزی هێزدارە گەورەکانی ئابووری جیهان. بەڵام مەرجی ئەمەش ئەوەبوو کە لەژێر چەتری ئەمنی ئەمریکادا بمێننەوە. پرسیارەکە لێرەدا کە لایەنە شیعییەکان ئەمە قبووڵدەکەن؟ بە ئەگەری زۆر، بەشیك لە ناسیۆنالیستە شیعییەکان پشێوازی لەمە دەکەن بەڵام، ئەستەمە ئەوانەی کە ڕوانگەیەکی ئایدۆلۆژیی- دینییان هەیە توخنی بکەون.

ئەنجام

ئەگەر ئەجینداکان وەك خۆیان جێبەجێبکرێن، وادیارە دەورووبەری دوو مانگی دیکە ئەمریکا وعێراق گفتوگۆی ستراتیژی دەکەن. ئەگەر وابێت، لەدوای 2003وە ئەمە دووەمجار دەبێت کە شتی وا ڕوودات. ئەمەی کە بڕیارە بکرێت، دەرەئەنجامێکی قۆناخی دوای داعشە. شەڕی وەرگرتنەوەی جوگرافی لە داعش تەقریبەن کۆتاییهات و بەشێك لە شیعەکانی عێراق وا هەستدەکەن کە دەتوانن بەبێ ئەمریکاش هەڵبکەن و بگرە هەبوونی ئەمریکا بە ئاستەنگیشی دەزانن. ئەمریکاش بۆ مانەوەی هێزەکانی و بۆ پاراستنی بەرژەوەندییەکانی لە عێراق تووشی گرفتێکی یاسایی- سیاسی و سەربازی بووە کە پێویستە چارەسەری بکات. ئەم دووە دانووستاندن دەکەن بۆ ئەوەی چوارچێوەیەکی تازە بدۆزنەوە. ئەمەش پوتانسیێلی کاریگەریدانانی لەسەرهەموو عێراق و هەرێمی کوردستانیش هەیە. بە ئەگەری زۆر حکومەتی بەغداش بەهێزتردەکاتەوە. خاڵی گرنگ ئەوەیە کە هەرێمی کوردستانیش بتوانێت بەشداری ئەو دانووستاندنانە بێت یان لانیکەم هەوڵبدات کە ڕێککەوتنی واشنتن- بەغدا لەسەر حیسابی ئەو نەبێت.

[1] _ https://www.state.gov/secretary-michael-r-pompeo-remarks-to-the-press-8/

[2] _ ماددەی 30ی ڕێککەوتننامەی ئەمنی عێراق و ئەمریکا

[3]_ https://photos.state.gov/libraries/iraq/216651/US-IRAQ/us-iraq-sfa-en.pdf

Section 3

[4] _ https://photos.state.gov/libraries/iraq/216651/US-IRAQ/us-iraq-sfa-en.pdf

SECTION 1, NO:4